

K. K. STAATLICHES WALDISCHER MARKT
Eingelangt am 11 DEZ. 1913
Hh 20/14m
mit Beilagen

1.2.15

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Štampa vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru a pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske države 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača za leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo "Slovenskega Gospodarja" v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje "Katal. kmetovnega društva" dobivajo list brez posebnih naročnin. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se se vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, vnaprejšnja naročnina, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petkratve za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati so sprejemajo do torka popoldne. — Na vsaki reklamacije se poštno prave.

Današnja številka obsega 10 strani in Gospodarske novice.

Cigan ostane cigan.

Cigan je ukradel kmetu najlepšega konja, ga zajahal ter se požuril ž njim v daljavo. Kmet je tatvino kmalu opazil, tudi zajahal konja ter ga pognal za ciganom. Ko mu je blizu, potegne cigan samokres ter odda strel za strelom na kmeta. Tat je bil dober, strelec slab. Ko je oddal zadnji strel, je bil kmet še vedno nezadet. Sedaj je cigan spremenil svojo politiko, stopil s konja ter hitel proti kmetu, rekoč: „Za Boga milega, kaj sem storil?! Streljal sem na svojega najboljšega prijatelja! Nisem te spoznal! Oprosti! Hvala Bogu, da te nisem zadel!“ Cedil se je same prjaznosti nasproti okradenemu kmetu.

Kdo ne spozna v ciganu takoj našega slovenskega liberalca? Kmetu krade ugled in kjer more, ga tudi gmotno oškoduje. Liberalci se čuti nad kmetom in delavcem nekaj silno vzvišenega. Na zadnjem občnem zboru liberalne stranke se je slovesno povdarjalo, da je njih stranka gospodarska stranka. Na zborovanjih odlični liberalci javno žalijo kmečki stan in liberalni časopisi opisujejo kmeta kot zabitega in neznačajnega, ga imenujejo kot cunjo in polbabo. Kdor tega ne verjame, naj še enkrat prečita prvi uvodni članek v zadnji številki našega lista.

Vstrajno se ogibajo liberalci vsakega dela, ki bi ljudstvu koristilo in ga vzdignilo. Izobraževalno delo so prepustili popolnoma katoliškim strankam. Za organizacijo mladine nimajo nobene brige, kajti prirejanje plesov pač ne bomo imenovali organizacije. Za gospodarsko povzdigo ljudstva se le tam pehajo, kjer lahko liberalni advokati zraven mastno služijo. Delavska organizacija jim je popolnoma neznan stvar. Kmet in delavec je liberalcu manj vredno bitje, kot je liberalci visoko nadkriljuje.

Liberalci so kakor cigan, ki ukrade kmetu konja in še strelja nanj. Toda pridejo volitve. Takrat skrije liberalni cigan svoj samokres, stopi z visokega konja, se približa kmetu ter spozna v njem naenkrat svojega najboljšega prijatelja. Poln svetega navdušenja je za njegovo dobrobit, za njegovo izobrazbo, za njegovo mladino, gospodarstvo in ne vemo, kaj še vse. In so kmetje, ki ne spoznajo liberalca, kateri jim je ukradel konja in streljal ves čas na-nje.

Na Kranjskem se je ravnokar odigrala igra o kmetu in liberalcu-ciganu. Skozi 6 let so liberalci zmerjali čez kmeta ter ga obkledali z vsemi priimki. Proti vsaki stvari, ki bi naj koristila kmetu, so se borili kakor razdivjani Levi. Toda naenkrat so prišli deželnozborske volitve. Liberalci bi radi razven mestnih še tudi par kmečkih mandatov, da bi jim bilo mogoče ustanoviti liberalno strahovlado proti kmetom v deželi. Z vsjo silo so se vrgli na kmečke mandate. Strgali so svojo gnusno liberalno krinko z obraza ter si izvolili staro ime liberalcev ob volitvah: „neodvisna kmečka stranka“. Vsak skric je bil mahoma postal neodvisen kmet. Izlivali so cele golide laži in obrekovali čez prave kmečke kandidate. Kakor povodenj se je vtila liberalna hinavščina po celi deželi.

Sedaj so volitve minule. Liberalni cigani bodo zopet šli nazaj v svoje stare brloge ter odložili za 6 let firmo neodvisnih kmetov. Čez 6 let bodo gotovo prišli zopet na svetlo, kajti cigan ostane cigan.

Osebno-dohodninski davek.

Včeraj, dne 10. t. m., se je imelo glasovati v drž. zbornici o novi vladni predlogi za osebno-dohodninski davek. Glavno določilo je, da se davek o dohodnini čez 10.000 K zviša. Pri dohodnini pod 10.000 K ostane davek kakor dosedaj. Davek se zanaprej ne bo imenoval več osebno-dohodninski davek, ampak samo dohodninski davek. Začne se davek kakor dosedaj pri dohodnini 1200 K. Slovenski štajerski poslanci so se trudili, da bi zmanjšali dosedanje trdobe tega zakona in zadobili olajšave za iste, ki plačujejo sicer po starem ključu, a vendar pri sedanjih gospodarskih razmerah težko občutijo vijak, kakor hitro se nekoliko trdnjše privije. Poslanec Roškar je postavil predlog, da se začne davek še komaj pri dohodnini od 2000 K, ali vsaj 1600 K, poslanec Pišek je predlagal, naj se posestnikom, ki nimajo čez 500 K čistega katastralnega donosa, sploh dohodninski davek ne predpisuje. Poslanec Verstovšek je grajal postopanje davčnih uradov na Slovenskem Štajerju. Finančni mini-

ster se je branil proti Roškarjevemu in Pišekovemu predlogu. O Roškarjevemu predlogu je tožil, da mu vzame, ako se začne dohodnina z 2000 K za davek računati, 8-9 milijonov, ako z 1600 K, pa 4 milijona kron, finančni minister pa je radi tega vložil predlog, da dobi nove davke, ne pa, da se dosedanjim odpove. Vrhu tega se je opozarjalo na dejstvo, da se v drugih državah začne dohodninski davek mnogo nižje kakor pri nas. Na Ogrskem se začne že z doneskom 800 K, Prusija je postavila kot splošno mejo 900 mark, Bavarska 600 mark (zraven še davek na glavo po 1 K), Badenska 900 mark, Hesenska 500 mark, Virtemberska 500 mark, Saksonska 400 mark.

Glede Pišekove predloge pa je povdarjal minister, da se bo sicer tudi po novem zakonu jemal katastrofalni donos za podlago pri odmerjanju za dohodninski davek, toda v dejstvu se bo računilo z istinim katastrofalnim donosom. Kaka usoda je zadela včeraj pri glasovanju Roškarjev in Pišekov predlog, nam še ni znano, toda to je gotovo, da so naši poslanci hoteli rešiti, kar se sploh rešiti da.

Večina poslancev, posebno oni, ki so tudi v deželnih zborih pri večini in morajo skrbeti za deželne finance, stoji ob strani finančnega ministra. Od novih davkov bodo namreč tudi dežele dobile velike prispevke, naša Štajerska blizu 3 milijone, Kranjska čez 1 milijon kron. Ta reč seveda koristi večinam v deželnih zborih, toda pravici na ljubo moramo pač priznati, da to čutiljo davkoplačevalci sploh. Določeno, ki jih dela večina v štajerskem deželnem zboru, bo morala plačati cela dežela in kljub vsem krivicam, ki se nam gode v deželnem gospodarstvu, vendar ne bo mogli, da ne bi višji državni prispevek koristil tudi našemu ljudstvu.

Obžalujemo, da se pri preosnovi dohodninskega davka niso dale v zbornici doseči večje polajšave. Pripomniti pa moramo, da velika večina poslancev odobrava stališče poslanca Roškarja, da bi se morala svota dohodkov, od katere naj se prične plačevati dohodninski davek, v sedanjih razmerah znatno zvišati in to tudi zahteva za v prihodnje. Zdaj je slo za to, ali naj se finančni načrt sprejme, ali ne. Ko bi se bil Roškarjev predlog sprejel, bi bil finančni načrt sam padel v vodo, kar bi za nas štajerske Slovence pač ne bila nobena nesreča v sedanjih razmerah.

Ne more se pa trditi, da bi novi dohodninski zakon ne imel nobenih ugodnosti za kmeta. Kmet najboljše ve, koliko je ura za njegove pravice, če poslušajo socialne demokrate in mestne prebivalce. Ti so pravi toplomer zanj. V zbornici in prej v odseku smo pa ravno liberalci in socialno-demokratske poslance slišali prav velikokrat, kako so rohneli in se jezili, češ, da novi dohodninski zakon gleda samo na kmetovalce. Izmed socialnih demokratov sta godla pesem zlasti Winarsky in dr. Renner, izmed liberalcev pa dr. Licht in Kuranda. Pač bi si želeli, da bi imeli ti ljudje bolj prav, kakor imajo, toda nekaj je pa resnice na tem, da so kmečki poslanci koristili svojih volilcev v tem zakonu pošteno zastopali.

Zahtevali so, naj bi se tisti katastralni dohodek upošteval pri kmečkih dohodkih tako, da bi kmeta, ki bi imel čistega katastralnega dohodka pod 500 kronami, sploh davkarija morala gleda na dohodninski davek pustiti pri miru. Socialni demokratje so pa zahtevali, naj bi se čistti katastralni dohodek sploh ne upošteval in so povdarjali, da bi moral vsak kmet pravzaprav plačevati dohodninski davek. V zakon se je pa sprejelo, da se mora upoštevati katastralni dohodek kot pomožno sredstvo pri določitvi dohodkov; torej je vendar-le deloma obveljala kmečka zahteva. Za to reč so se hudo vojskovali kmečki poslanci že prvič, ko se je sklepal dohodninski davek. Vlada se je takrat zvijala na vse strani in v zakon se ni nič sprejelo, pač pa je v izvršilnih določilih nekaj besedi o čistem katastralnem donosu, pa tudi zavutih, da jih lahko gospoška obrača kakor hoče. Zato pa vidimo, da marsikje tudi kmete, ki imajo manj nego 800 K čistega katastralnega obnosa, tišči dohodninski davek. Novi zakon ne bo slabši, nego je bil stari, pač pa upamo, da bo odslej praksa pri davčnih oblastih bolj ljudomila. Glavna reč pa ostane seveda potrebna razsodnost pri kmetih, da se znajo proti nasilju in krivici braniti. Že danes lahko napovemo, da bo naša kmečka zveza poskrbela, da bodo dobili naši kmetje v tej reči potrebne pouka in za sestavo napovedb in pritožb tudi dejansko pomoč.

Ugodno je v novem zakonu, da bo kmet lahko

poleg obresti od dolgov med stroške vstrel tudi pravno obvezno amortizacijo do 1% začasnega dolga, pri dohodkih pod 3000 K do 1000 K amortizacijske kvote. Dozdaj tega ni bilo. Kmet, ki ima dolg v hranilnici, ki ga odplačuje z letno amortizacijsko kvoto, bo lahko to kvoto zaračunal med stroške, ki se morajo odbiti od njegovih dohodkov.

Pravičeno je tudi, da se bo novi zakon oziral na število otrok. Kdor ima 4 otroke, se mu bo dohodninski davek začel računati šele od 1400 K dalje, kdor jih ima 6, pa od 1600 K.

Hvaležni smo kmečkim poslancem, da so odbili veliko nevarnost, ki je pretila od socialnih demokratov in liberalcev. Ti so namreč hoteli, naj bi se hrana, ki jo porabi kmet za-se in za svoje otroke, ki mu delajo, upoštevala med dohodke. To se je srušeno preprečilo.

Največja ugodnost za kmeta se nam pa zdi v tem, da bo zdaj mogoče velike bogatine ne samo višje, marveč tudi od njihovih pravih dohodkov obdavčiti. Milijoni dohodkov so se dozdaj lahko poskrili; zdaj bo pa mogoče pregledati knjige takim velikim sleparjem in na podlagi njihovih knjig izračunati dohodke. Bala se bodo visokih kazni in napovedi bodo že zavoljo tega mnogo pravičnejše. Upati smemo, da se bodo tu dobili milijoni, in da vsled tega ne bo treba stikati za groši po suhih kmečkih mošnjčkih. Izkušnja bo pokazala, da je to, kar zahteva Pišekova resolucija v korist kmetu, pa tudi davčni gosposki, ki si s tem, če se je drži, prihrani sila mnogo nepotrebnih pisarij in praznega dela.

Tri delavce ubilo.

Na Fali ob Dravi gradijo električne naprave. Pri delu je zaposlenih okrog 200 delavcev. Dela so združena z velikimi nevarnostmi, ker so odri (rušiti) napravljeni zelo visoko ob Dravi in nad Dravo in žal tudi zelo površno. Radi te površnosti se je zgodilo v Fali že več nesreč.

Nesreča pa, ki se je zgodila v sredo, dne 3. decembra, presega vse dosedanje. Okoli 4. ure popoldan je vozil vlak, katerega ima podjetje za prevažanje gradiva, na katerem je bil naložen predeč, ob levembregu Drave tik državne ceste, ki pelje na Koroško. Da gre delo hitreje izpod rok, so zgradili tamkaj ogrodje in položili na isto železniški tir. Ker je pa bilo ogrodje že preperelo in trhlo, se je zgrudilo in podrl pod težo vozov v hipu, ko je vozil vlak čez. Trije z zemljo obloženi železniški vozovi so se prevrnili in pokopali štiri delavce pod seboj. Delavca Janeza Severja, doma iz Vučjevasi na Murskem polju, je usmrtilo pri priči. Delavca Antona Geratiča iz Negove in Fr. Domanjko in Murskih Zasadov, so pa spravili na prvi vlak ter odpeljali v mariborsko bolnišnico. Franc Domanjko je umrl že na kolodvoru v Mariboru, Anton Geratič pa eno uro pozneje v mariborski bolnišnici. Delavcu Alojziju Čerču je pa zdrobilo obe nogi in bo, četudi ozdravi, revež vse svoje življenje.

Kakor se pripoveduje, je nadzorstvo pri podjetju v Fali zelo nezadostno. Tvrdeka, ki gradi elektrarno, stremi pred vsem za tem, da se opravi dosti dela, delavce se vedno priganja k delu, a za njihovo varstvo je skrajno slabo poskrbljeno. Oblast je nastanila na Fali orožnike, a skrbela bi naj tudi, da bi tvrdeka bolj mislila na zdravje in življenje ubogih delavcev.

Politični ogled.

— Prostost sv. Očeta. V Milanu se je vršil pretečni teden socialni tečaj, na katerem je nadškof Rossi v velikem govoru izjavil in odločno povdarjal, da sv. cerkev ni nikoli skušala pravice države skrajšati ali omejiti, ker priznava, da je vsaka državna oblast božja naprava. Pa tudi cerkev mora biti kot božja ustanova popolnoma svobodna. Z ozirom na rimskega papeža je Rossi zahteval, naj vse države skrbijo in prevzamejo jamstvo, da bo sv. Oče popolnoma neodvisen. Prostost sv. Očeta naj bo zagotovljena ne samo od Italije, temveč tudi zavarovana od vseh svetovnih držav. Ta govor se snatra kot odgovor papeža na zadnji kraljev govor v italijanskem državnem zboru. Nadškof Rossi je bil namreč par dni, predno se je